

**«MAKTABGACHA TA'LIM KLASTERLARINI
TASHKIL ETISHNING ZAMONAVIY
TENDENSIYALARI: XORIJ TAJRIBASI»**

**XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN
MATERIALLARI**

22.11.2023 yil

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI
SPORT FAOLIYATI VA PEDAGOGIK TA'LIM FAKULTETI
MAKTABGACHA TA'LIM KAFEDRASI

**«MAKTABGACHA TA'LIM KLASTERLARINI TASHKIL
ETISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI: XORIJ
TAJIRIBASI»**

**XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN
MATERIALLARI**

**«СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В ОРГАНИЗАЦИИ
КЛАСТЕРОВ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ:
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ»**

**МАТЕРИАЛЫ
НАУЧНО - ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ**

**«MODERN TRENDS IN THE ORGANIZATION OF
PRESCHOOL EDUCATION CLUSTERS: FOREIGN
EXPERIENCE»**

**MATERIALS
OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE**

2023-yil 22-noyabr

Ilmiy anjuman dasturiy qo‘mitasi

1. O.X. Xamidov – Universitet rektori, rais.
2. T.H. Rasulov – Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektor, rais muovini.
3. F.N. Nurulloev – IT va IFR departamenti boshlig‘i, a‘zo.
4. A.R. Hamroyev – Boshlang‘ich ta‘lim kafedrası mudiri, p.f.d. (DSc), a‘zo.
5. N.S. Hakimova – Maktabgacha ta‘lim kafedrası dotsenti, p.f.b.f.d.(PhD), a‘zo.
6. A.Sh. Husenova – Boshlang‘ich ta‘lim kafedrası katta o‘qituvchisi, p.f.b.f.d.(PhD), a‘zo.
7. M.B. Sharipova – Maktabgacha ta‘lim kafedrası o‘qituvchisi, kotib.

Ilmiy anjuman tashkiliy qo‘mitasi

1. T.H.Rasulov – Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektor, rais.
2. O‘.U.Rashidov – Moliya va iqtisod ishlari bo‘yicha prorektor, a‘zo.
3. F.N.Nurulloev – IT va IFR departamenti boshlig‘i, a‘zo.
4. A.R.Hamroyev – Boshlang‘ich ta‘lim kafedrası mudiri, p.f.d. (DSc), a‘zo.
5. R.A.Qo‘ldoshev – Maktabgacha ta‘lim kafedrası mudiri, p.f.b.f.d.(PhD), a‘zo.
6. M.M.Nigmatova – Maktabgacha ta‘lim kafedrası dotsenti, a‘zo.
7. Sh.Sh.Nizomova – Maktabgacha ta‘lim kafedrası dotsenti, f.f.b.f.d.(PhD), a‘zo.
8. N.N.Hamroyeva – Maktabgacha ta‘lim kafedrası dotsenti, f.f.b.f.d.(PhD), a‘zo.
9. N.S.Hakimova – Maktabgacha ta‘lim kafedrası dotsenti, p.f.b.f.d. (PhD), a‘zo.
10. A.Sh.Husenova – Boshlang‘ich ta‘lim kafedrası katta o‘qituvchisi, p.f.b.f.d.(PhD), a‘zo.
11. M.B.Sharipova – Maktabgacha ta‘lim kafedrası o‘qituvchisi, kotib.

TALABALAR IJODKORLIGINI RIVOJLANTIRISHDA ART-PEDAGOGIKANING AHAMIYATI

Mirzayeva Dilfuza Shavkatovna

Buxoro davlat universiteti Maktabgacha ta'lim kafedrası katta o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada art-pedagogik faoliyatning asosiy sohalari sifatida ta'lim makonida san'at, pedagogika, psixologiya va inson bilimlarining boshqa sohalari imkoniyatlarini birlashtirishga asoslangan axloqiy va estetik o'zaro ta'sir tizimini yaratish ajratib ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: art-pedagogik, modellashtirish, konsepsiya, terminologik, art-pedagogik kuzatib borish, art-pedagogik faoliyat, art-pedagogik vositalar, art-pedagogik o'zaro ta'sir, art-pedagogik jarayon, art-pedagogik muhit.

Аннотация. В данной статье понятие арт-педагогического сопровождения показано как последовательное научное изложение системы взглядов, суждений, представлений, раскрывающих сущность темы исследования, ее моделирования и способов изменения. выделены основы понятия мониторинга. Основа.

Ключевые слова: арт-педагогическое, моделирование, концепция, терминологический, арт-педагогический мониторинг, арт-педагогическая деятельность, арт-педагогические средства, арт-педагогическое взаимодействие, арт-педагогический процесс, арт-педагогическая среда.

Abstract. In this article, the concept of art-pedagogical support is shown as a consistent scientific presentation of a system of views, judgments, ideas that reveal the essence of the research topic, its modeling and methods of change. the foundations of the concept of monitoring are highlighted.

Key words: art-pedagogical, modeling, concept, terminological, art-pedagogical monitoring, art-pedagogical activity, art-pedagogical means, art-pedagogical interaction, art-pedagogical process, art-pedagogical environment.

Art-pedagogik jarayon doirasidagi badiiy asar pedagogik mazmun va kasbiy pedagogik xarakterdagi vazifalar kontekstida idrok etish, talqin qilish, baholash ob'ektiga aylanadi. Art-pedagogik o'zaro ta'sirning asosi nafaqat badiiy asar, balki darsning o'quv materialini muhokama qilish uchun boshlang'ich sanoq nuqta bo'lib xizmat qilishi mumkin bo'lgan alohida badiiy obraz ham bo'lishi mumkin. Badiiy obraz-bu badiiy ijodning voqilikning eng umumiy hodisalaprini

ifodalovchi ilmiy tushuncha (kategoriyasi) va olimlar (ustalar) asarlarida ham, o'quv jarayoni ishtirokchilarining asarlarida ham har qanday san'at turining badiiy matosining ((Zardo'zlik buyumlari)) asosiy birligi hisoblanadi. Shuni inobatga olgan holda, badiiy obrazlarni yetakchi art-pedagogik vosita deb atash mumkin.

Pedagogika universitetining o'quv jarayonida bo'lajak o'qituvchining kasbiy tayyorgarligini art-pedagogik qo'llab-quvvatlash.

Tadqiqot bir nechta qoidalarni o'z ichiga olgan gipotezaga asoslanadi:

1.San'atning turli turlari va vositalarining pedagogik salohiyatidan kompleks foydalanish asosida sharoitlarni ijobiy o'zgartirish uchun innovatsion resursga ega bo'lgan universitet o'qituvchilarini tayyorlash jarayonini art-pedagogik qo'llab-quvvatlash tizimi qurilishi mumkin. ta'lim muhitini insonparvarlashtirish, pedagogik o'zaro munosabatlarni optimallashtirish, kasb-hunar ta'limi sub'ektlarining ijodiy o'zini-o'zi amalga oshirishga qaratilgan ushbu trening. Ushbu tizim pedagogik ta'limning kasbiy va qadriyat yo'nalishini, individual va shaxsiy yo'nalishini va taqdimotning o'zgaruvchanligini kuchaytirish orqali uning asl mazmunini boyitishga yordam beradi.

2.Pedagogik kadrlar tayyorlashni art-pedagogik qo'llab-quvvatlash tizimini yaratish o'quv jarayoniga gumanitar konseptual asosda art-pedagogik vositalar va ish shakllarini bashorat qiluvchi, o'rnatish xarakteriga ega bo'lgan nazariy model doirasida kiritishni taqozo etadi.Pedagogning art-pedagogik faoliyatining umumiy mantig'i va art-pedagogik o'zaro ta'siming rivojlanish bosqichlari hisoblanadi. Ushbu model o'qituvchilar tayyorlashning universitet voqeliklari va o'quv amaliyotining o'zgaruvchan shartlarini hisobga olgan holda vaqt va makonda konkretlashtiriladi.

3.San'atning shaxsga ta'sir mohiyatini fanlararo har tomonlama tahlil qilish, pedagogikaning inson yaratuvchi salohiyatini integratsiyalash mexanizmlarini tushunish va art-pedagogik ta'minotning uslubiy, uslubiy va texnologik vositalarini ishlab chiqish mumkin. Pedagogik ta'lim mazmuni darajasidagi san'at, davlat standartlari asosida art-pedagogik faoliyatning o'ziga xos xususiyatlarini, uning samaradorligi mezonlari va ko'rsatkichlarini belgilab beradi.

4.Bo'lajak o'qituvchining kasbiy tayyorgarligini art-pedagogik qo'llab-quvvatlashni tashkil etish imkoniyati quyidagi shartlar bilan belgilanadi:

- o'qituvchining art-pedagogik yordam ko'rsatishga tayyorligi, bu insonparvarlik kasbiy-pedagogik pozitsiyasi va kasbiy faoliyatda san'at imkoniyatlaridan foydalanishga barqaror motivatsiya, ta'lim jarayonida san'atning qonunlari va mexanizmlari haqidagi nazariy bilimlari mavjudligida namoyon bo'ladi;

- davlat ta'lim standartlari talablari va o'quvchilarning aniq auditoriyasi bo'yicha diagnostika ma'lumotlarini tahlil qilish jarayonida aniqlangan san'at vositalarini o'quv jarayoniga jalb etishning pedagogik maqsadga muvofiqligi;

- universitetning ta'lim maydonida art-pedagogik muhitni yaratish va qo'llab-quvvatlash; talabalarning art-pedagogik o'zaro ta'sir holatiga qo'shilishi uchun yengib bo'lmaydigan ichki to'siqlarning yo'qligi (san'at va ijodiy o'zini namoyon qilishga psixologik-fiziologik va ijtimoiy-psixologik tayyorlik);

San'at universal pedagogik vosita bo'lib, ta'lim jarayonini qo'llab-quvvatlashning yangi turi sifatida art-pedagogik yordamni yaratishga imkon beradi, ta'lim va tarbiya mazmunini individual-shaxsiy idrok etish va qadriyatlarni tushunishga, optimallashtirish va insonparvarlashtirishga qaratilgan.Ushbu turdagi yordamni rivojlantirishning nazariy, uslubiy va uslubiy asoslari tabiatni, umumiy qonuniyatlarni, tamoyillarni, turli xil pedagogik muammolarni hal qilish uchun san'atni jalb qilish mexanizmlarini o'rganadigan yangi amaliyotga yo'naltirilgan fan sohasi sifatida art-pedagogika tekisligida yotadi.

Muallif kontseptsiyasiga muvofiq, art-pedagogik yordam deganda o'qituvchilar malakasini oshirish uchun sharoitlarni yaxshilash uchun san'atning turli xil turlarini tizimli qo'llashning innovatsion yo'lini ochadigan tarbiyaviy hodisa tushuniladi.

San'atni pedagogik qo'llab-quvvatlashning funksional maqsadi kasbiy tayyorgarlikni insonparvarlashtirish va optimallashtirish, individual shaxsiy rivojlanish va o'quv jarayoni ishtirokchilarining ijodiy o'zini o'zi anglashini ta'minlash bilan bog'liq.

Art-pedagogik qo'llab-quvvatlash o'qituvchilar tayyorlashning an'anaviy shakllarini to'ldiruvchi bo'lib, ayni paytda universitet o'qituvchisi faoliyatida mustaqil yo'nalish hisoblanadi.

Yaratish va qo'llab-quvvatlash art-pedagogik yordamga qaratilgan o'qituvchilar tayyorlashning mazmun-semantik dominantlari quyidagilardir:

- shaxsga yo'naltirilgan, insonparvarlik kasbiy munosabatlarini shakllantirish;
- dunyoning ko'pligi va pedagogik voqelikni yaxlit idrok etish zarurligini anglash;
- talabalarning kasbiy va shaxsiy taqdirini o'zi belgilash;
- hodisalarning mohiyatini anglash orqali pedagogik nazariya va amaliyotni tushunish;
- kasbiy ahamiyatga ega umumiy pedagogik mahoratni rivojlantirish;
- insonparvar pedagogik o'zaro munosabatlar tajribasini o'zlashtirish;
- art-pedagogik faoliyat asoslarini egallash.

Maqsad va ilgari surilgan gipoteza tadqiqot mantig'iga mos keladigan to'rtta vazifa guruhini ajratishga imkon berdi.

Birinchi guruh vazifasi ta'limda san'atning pedagogik imkoniyatidan keng foydalanishning uslubiy asoslarini aniqlashga qaratilgan bo'lib, quyidagilarni nazarda tutadi:

- san'atning pedagogik salohiyatini aniqlash;
- turli xil san'at turlarining insonga ta'sirini kompleks tahlil qilishga, fanlararo yondashuv asosida san'at vositalari yordamida hal qilinadigan pedagogik vazifalar spektrini aniqlash;
- san'at pedagogikasi fanning yangi amaliyotga yo'naltirilgan yo'nalishi sifatida shakllantirishning tarixiy shartlarini tahlil qilish.

Ikkinchi guruh vazifasi art-pedagogik qo'llab quvvatlashning nazariy asoslarini, shu jumladan bo'lajak o'qituvchining kasbiy tayyorgarligini art-pedagogik qo'llab-quvvatlash konsepsiyasini ishlab chiqish zarurati bilan bog'liq bo'lib, buning uchun zarur bo'lgan:

- art-pedagogik hamkorlik-tushunchasining mohiyati va mazmunini aniqlash;
- o'qituvchining kasbiy tayyorgarligi tizimida art-pedagogik qo'llab-quvvatlashning o'rni va funksiyalarini asoslash;
- bo'lajak o'qituvchining kasbiy tayyorgarligini art- pedagogik qo'llab-quvvatlash kontsepsiyasini yaratish;
- oliy pedagogik ta'lim tizimida o'qituvchi tayyorlashni art- pedagogik qo'llab-quvvatlash modelini ishlab chiqish.

Uchinchi guruh vazifalari pedagogik sikl fanlari doirasida art-pedagogik qo'llab-quvvatlashning nazariy modelini sinovdan o'tkazish bilan bog'liq bo'lib, quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- bo'lajak o'qituvchini tayyorlashning haqiqiy amaliyotini tahlil qilish asosida o'quv jarayonini art-pedagogik qo'llab-quvvatlash mazmunini konkretlashtirish;
- pedagogik tsikl fanlari misolida art-pedagogik qo'llab-quvvatlash modelini amalga oshirish bo'yicha eksperimental ishlarni tashkil etish;
- art-pedagogik qo'llab-quvvatlash samaradorligini baholash tizimini eksperimental tekshirish.

To'rtinchi guruh vazifalari, kelajakdagi o'qituvchining kasbiy tayyorgarligini art-pedagogik qo'llab-quvvatlash va uslubiy qo'llab-quvvatlashni ishlab chiqish bilan bog'liq:

- o'quv jarayonini art-pedagogik qo'llab-quvvatlashning texnologik vositalari;
- art-pedagogik darsni loyihalash metodologiyasini ishlab chiqish;
- pedagogika universitetning o'quv jarayonida art-pedagogik hamkorlikni tashkil etish shartlarini aniqlash va asoslash.

Xulosa. Tadqiqot jarayonida olingan natijalar ilgari surilgan gipotezaning to'g'riligini uning bir qator qoidalariga aniqlik kiritish orqali tasdiqlash imkonini beradi. San'atning tabiati va funksiyalarini fanlararo tahlil qilish san'atning turli turlari va vositalarining pedagogik imkoniyatlaridan kompleks foydalanish asosida ta'lim jarayonini takomillashtirish imkoniyatlarini

asoslash imkonini berdi. San'at va pedagogika, art-pedagogik faoliyat o'rtasidagi aniqlangan chuqur qarindoshlik, uni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun o'quv jarayonini rivojlantirish, tarbiyalash, kommunikativ va boshqa san'at resurslarini yangilash maqsadga muvofiqligini asoslaydi. Shaxsning kognitiv, hissiy, xulq-atvor sohalari, inson psixikasining ratsional va intuitiv, ongli va ongsiz tomonlariga har tomonlama ta'sir ko'rsatadigan san'at sizga ko'plab pedagogik vazifalarni parallel ravishda hal qilish imkonini beradi, ishtirokchilarning ta'lim jarayoniga yaxlit qo'shilishini ta'minlaydi. Pedagogik va badiiy salohiyatni birlashtirishning tarixiy va zamonaviy tajribasini tahlil qilish badiiy pedagogikaning tabiatini, umumiy qonuniyatlarini, tamoyillarini, jalb qilish mexanizmlarini o'rganadigan pedagogika fanining mustaqil sohasi sifatida shakllanishi uchun ob'ektiv tarixiy va madaniy shart-sharoitlar mavjudligini aniqladi. Kasbiy-pedagogik faoliyatning mustaqil turi art-pedagogik faoliyat bo'lib, u kasbiy g'oya va maqsadlarni san'at vositasida amalga oshirishga qaratilgan pedagogik harakatlar majmui hisoblanadi.

Adabiyotlar ro'yxati:

- 1.Александрова, Е. А. Педагогическое сопровождение старшеклассников в процессе разработки и реализации индивидуальных образовательных траекторий : дис.... д-ра пед. наук / Е. А. Александрова. — Тюмень, 2006. - 375 с.
- 2.Алексеева, М. Ю. Развитие творческого мышления младших школьников средствами арт-терапии : на материале обучения иностранному языку : дис. ... канд. пед. наук / М. Ю. Алексеева. - Курск, 2007. - 240 с.
- 3.Аметова-Давыдовская, Л. А. Эмоциональный Ренессанс. Психолого-педагогическая технология использования арт-терапии в системе художественного образования / Л. А. Аметова-Давыдовская. - Ярославль : Ремдер, 2005.-192 с.
- 4.Артпедагогика и арттерапия в специальном образовании / Е. А. Медведева, И. Ю. Левченко, Л. Н. Комиссарова, Т. А. Добровольская. - М. : Академия, 2001.-246 с.
- 5.Мирзаева, Дилфуза. "Арт педагогикаси воситасида мактабгача таълим ташкилоти болалари ижодкорлигини ривожлантириш." *Общество и инновации* 3.1/S (2022): 141-148.
- 6.Мирзаева Д. Ш. РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ ДОШКОЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ // *Scientific Impulse*. – 2022. – Т. 1. – №. 4. – С. 1408-1413.
- 7.Курбанова, Д. Ш. М. З. "АРТ-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ КОРРЕКЦИИ СТРАХОВ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА."

MUNDARIJA

KIRISH SO‘ZI	3
O.X. Xamidov. МАКТАБГАЧА ТА‘ЛИМ: МУАММОЛАР ВА УЛАРНИНГ YECHIMLARI.....	3
1 – SEKTOR: МАКТАБГАЧА ТА‘ЛИМДА КЛАСТЕРЛАРНИ ТАШКИЛ ETISH: МУАММО ВА YECHIM	5
Azimov Yunus Yusupovich. МАКТАБГАЧА ТА‘ЛИМ КЛАСТЕРИНИ ТАШКИЛ ETISHGA DOIR AYRIM MULOHAZALAR.....	5
Rafiyeva Olima Abduraufovna. МАКТАБГАЧА ТА‘ЛИМ — UZLUKSIZ TA‘LIM TIZIMINING POYDEVORI	7
Bozorova Saodat Sobirjonovna. МАКТАБГАЧА ТА‘ЛИМ- ERTANGI KUNGA ZAMIN.. Бабаева Ширна Баймуратовна. ЭТНОКУЛЬТУРНА Я СОСТАВЛЯЮЩАЯ	10

**3 – SEKTOR: MAKTABGACHA TA’LIM KONSEPSIYASIDA XALQARO VA
XORIJ TAJRIBALARIDAN FOYDALANISHDA KREATIV YONDASHUV .....**

Nigmatova Mavjuda Maxmudovna, Qurbonova Dilnoza Sadriddinovna, Sayfullayeva Mohinur Mustafoyevna. YEVROPA MAMLAKATLARIDA MAKTABGACHA TA’LIM VA UNING AHAMIYATI.....	77
Mirzayeva Dilfuza Shavkatovna. TALABALAR IJODKORLIGINI RIVOJLANTIRISHDA ART-PEDAGOGIKANING AHAMIYATI	80
Umedjon To‘raqulovich Jumayev. MAKTABGACHA TA’LIM TASHKILOTLARIDA BOLALARINING KREATIV TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISH METODLARI.....	83
Rajabova Iroda Hamidovna, Nuriddinova Sevara, Bahriddinova Gulnora. ATROF – OLAM BILAN TANISHTIRISH MASHG‘ULOTLARIDA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA OILAGA NISBATAN MUNOSABATNI SHAKLLANTIRISH.....	85
Eshova Dilbar Shonazarovna. TASVIRIY FAOLIYAT- BADIY MADANIYATNI SHAKLLANTIRISH ASOSI.....	87
Oygul To‘raeva. MAKTABGACHA TALIMDA BOLALARNI TADBIRKORLIK FAOLIYATIGA YO‘NALTIRISHNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI.....	90
Barotova Dilnoza O‘tkir qizi. MAKTABGACHA TA’LIM YO‘NALISHIDAGI BOLALARNING IJODIY QOBILİYATLARNI SHAKLLANTIRISH.....	94
Ergasheva Gulzoda Baxtiyorovna, Yo‘ldoshev Muhabbat Mahmanazarovna. MAKTABGACHA TA’LIM YOSHDAGI BOLALAR IJODIY QOBILİYATLARINI SHAKLLANTIRISH.....	96